

Leren van Geleerde Lessen

Casus: 'Kevin mag weer knoeien' door Louise Warning

Link: <https://cce.nl/casus/evb-en-een-stofwisselingsziekte>

Wat heb ik nodig?

- Er is een procesbegeleider nodig om deze werkvorm uit te voeren met een team.
- Om deze werkvorm uit te voeren heb je minimaal anderhalf uur tijd nodig.
- Je hebt een ruimte nodig waar je rustig kunt werken.
- Je hebt de volgende materialen nodig:
  - Laptop, beamer, boxjes als je de casus gezamenlijk bekijkt als start van de bijeenkomst
  - Post its
  - Flap over en stiften

Wat vraagt het aan voorbereiding?

1. Bekijk de casus zelf vooraf en lees het programma hieronder goed door zodat je de bedoeling ervan begrijpt.
2. Zorg dat de deelnemers de casus bekijken. Dit kan individueel, maar ook als start van de bijeenkomst.
3. Zorg dat je de materialen klaar hebt liggen.

Programma

1. Bekijk de casus (20 - 30 min)

Start met het gezamenlijk bekijken van de casus (15 min). Deze stap kun je overslaan als iedereen zelf de casus vooraf heeft bekeken. In dat geval haal je alleen even aan: waar ging de casus over, wat hebben we feitelijk gezien (5 min).

Inventariseer wat de deelnemers het meest bijblijft van deze casus: wat viel hen het meeste op? Breng vervolgens focus op het thema van deze werkvorm: het onterecht labelen van probleemgedrag als opzettelijk gedrag.

2. Schaalvraag – verkenning (15 min)

Vraag alle deelnemers om voor zichzelf individueel een cijfer op een post-it te schrijven met hun antwoord op de volgende schaalvraag:

Hoe groot denk jij dat de kans is dat ook wij (als team) een cliënt onterecht aanspreken op probleemgedrag omdat we het als opzettelijk gedrag labelen, dus als gedrag dat bewust bedoeld is om ons dwars te zitten?

10 = In ons team gebeurt dat nooit. Wij spreken de cliënten alléén aan op gedragingen die echt opzettelijk zijn.

0 = Eerlijk gezegd denk ik dat het bij ons dagelijks gebeurt dat wij cliënten aanspreken gedrag waar geen bewuste intentie achter zit.

Lees de vraag duidelijk voor en herhaal zo nodig of schrijf op een flap.

Wissel de individuele scores uit bijvoorbeeld doordat iedereen zijn post-it op een schaal van 0-10 plakt, zo krijg je alle antwoorden in één blik duidelijk. Laat ieder kort zijn of haar cijfer toelichten. Vraag vast wat door: wat maakt dat jij dit cijfer geeft, wat zit er in het cijfer, waarom niet een puntje hoger / lager enz. Bewaak: ieder antwoord is goed! Het gaat er niet om dat er consensus over bereikt wordt maar juist dat ideeën uit worden gewisseld. Als deelnemers voorbeelden noemen, ga er dan niet al te diep op in. Dit komt later.

Als procesbegeleider kun je zelf ook een score geven maar dat hoeft niet. Benut jouw score dan vooral om de discussie te helpen, en vooral niet om jouw eigen opvatting op te leggen aan de groep. Blijf scherp op je eigen rol als procesbegeleider.

Bekijk met elkaar de overeenkomsten en verschillen. Bespreek of het zin heeft om hier dieper op in te gaan. In de (hypothetische) situatie dat iedereen een 10 geeft dan is het de vraag of de rest van dit programma nog iets toevoegt. Is dat niet het geval, dan is er ruimte voor verbetering en ga je door naar de volgende stap.

3. Wat als we het mis hebben? (15 min)

Om te onderzoeken of het in jullie team gebeurt of gebeuren kan dat probleemgedrag ten onrechte als opzettelijk wordt gelabeld en in welke situatie dan, ga je verder met deze oefening.

- ✓ Schrijf individueel op een post-it de naam van een cliënt en een concrete gedraging die naar jouw idee *opzettelijk* is, dus met een bewuste intentie, en waar je *veel last* van hebt. Bijvoorbeeld: 'Kevin knoeit met zijn eten om aandacht te krijgen'. Afhankelijk van de grootte van de groep kun je ieder vragen om één of meer post-its inleveren (let op: steeds één post-it per gedraging). Zorg dat je totaal ongeveer 20 tot maximaal 30 post-its hebt.
- ✓ Verzamel alle post-its en haal de eventuele dubbelingen eruit (dat wil zeggen: dezelfde cliënt én het zelfde gedrag).
- ✓ Ga de voorbeelden nu met elkaar wegen. Hoe zeker weten we dat dit gedrag wel of niet opzettelijk is? Je gaat op deze manier de twijfels over het gedrag onderzoeken. Plaats alle post-its met elkaar in volgorde *van meer naar minder zekerheid* dat het inderdaad om opzettelijk gedrag gaat. Dit kan op een flap over of op een tafel. Dus bovenaan (of: links) het gedrag waarvan iedereen 100% zeker weer dat dit gedrag inderdaad opzettelijk is en onderaan (of: rechts) het voorbeeld waar de meeste onzekerheid over bestaat bij één of bij meerdere deelnemers.. Dit levert ongetwijfeld discussie op: laat dat toe en bewaak de tijd zodat er uiteindelijk wel een volgorde ontstaat. Die volgorde is niet het allerbelangrijkst, dat is het gesprek erover.

4. Denkoefening (15 min per casus, afhankelijk van de tijd en energie)

- ✓ Selecteer de post-it waar de *meeste* onzekerheden over zijn en plak deze bovenaan een flap. Check of iedereen een beeld heeft van deze gedraging bij deze client. Niet iedereen hoeft het gedrag te hebben meegemaakt, maar zorg dat iedereen het wel 'als een filmpje' voor zich ziet: moment van de dag, situatieschets, wie zijn erbij, wat gebeurt er precies enz. Niet in analyserende zin maar in observerende zin.
- ✓ Geef deze opdracht aan de deelnemers:

We gaan een denkoefening doen. Stel je voor dat we het mis hebben - dit gedrag is NIET opzettelijk. En het is NIET bedoeld om ons dwars te zitten. Dat is op magische wijze onomstotelijk aangetoond en stellen we nu dus even niet ter discussie. Bedenk met elkaar zoveel mogelijk redenen die niet opzettelijk zijn en wel kunnen verklaren waarom de cliënt dit

gedrag vertoont. Let op: het gaat erom zoveel mogelijk ideeën te verzamelen, dus brainstorm er met elkaar over zonder 'ja maar...' of 'dat kan niet want...'. Denk out-of-the-box!

Bijvoorbeeld: Kevin knoeit met zijn eten omdat hij niet goed kan slikken / omdat hij zijn lepel niet goed vast kan houden / omdat hij afgeleid wordt / omdat hij onze aandacht nodig heeft / omdat hij het eten niet lekker vindt / omdat hij graag met yoghurt smeert / omdat hij het effect mooi vindt als hij met zijn hand in de yoghurt slaat / omdat... enz.

Schrijf alle suggesties op de flap. Doel is dus: zoveel mogelijk verzamelen. Stimuleer dat door elk nieuw idee, hoe vreemd ook, met enthousiasme te ontvangen en waarderen.

- ✓ Als er geen nieuwe ideeën meer geopperd worden bekijk je met elkaar de flap. Het gaat er nu niet om of te bepalen welke van de genoemde alternatieve verklaringen de juiste zou kunnen zijn. Maar vraag je met elkaar wel af: Als we dit zo overzien, geeft ons dat aanleiding om verder te onderzoeken of we het mis kunnen hebben? Of je het daadwerkelijk mis hebt ga je op een ander moment uitpuzzelen, in deze bijeenkomst verken je vooral of het aan de orde KAN zijn.
- ✓ Herhaal dit met de volgende post-it die onderaan de lijst staat op een nieuwe flap.
- ✓ En met een volgende, net zolang als er tijd en energie is.

5. Afronding (10 min)

- ✓ Ga terug naar de schaalvraag aan het begin: verandert je score? Wat levert deze reflectie ons op?
- ✓ Overweeg: is dit een gesprek dat we op deze of op een andere manier ook met de cliënt en / of de ouders of familie kunnen en willen voeren?
- ✓ Sluit af door met elkaar af te spreken wat de vervolgstappen zijn. Bepaal in elk geval op welke manier je alternatieve verklaringen voor mogelijk ten onrechte als opzettelijk gelabeld gedrag gaat onderzoeken.